

Megjelenik minden négy szer: t. i. a Jelenkor vasárnap, kedden és csütörtökön; a Társalkodó pedig pénteken, mindegyik minden ízben egyegy íven. Előfizetheti helyben a szerkesztő s kiadó tulajdonosnál úri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyébtől pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba a kívánt példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetés félévvel és jutányosan közöltetik.

Előfizetni elkésteknek teljes számu példánnyal szolgálhat még a szerkesztőség.

FOGLALAT. Magyarország és Erdély. (Előléptetés Miképp létesítsük az örökvltságot általánosan? Országgyűlés: kerületi tanácskozások a város-rendezési választvány munkálata fölött; a honosi-tási t-javaslat hitelesítése; előleges: k. k. leirat az adminisztrátori sérelem tárgyában. Jelentés a körbál határdeje iránt. Törvény-hatóságok: rövid tudósítás Debreczenből.)

Külföld. (Amerika, Anglia, Dánia, Olaszország) Ertesítő.

MAGYARORSZÁG és ERDÉLY.

A nm. magyar kir. udv. kamara az ujan rendszerített viravai sómázsáló hivatalra Furesik János miskolczi sóhivatali gyakornokot érdemesítette.

Miképp létesítsük az örökvltságot általánosan?

E' kérdés egyértelmű azzal: miképp szabadítsuk fel a földet? —

Ügyeljünk a történetre s a nemzetek példájára, így szerencsések leszünk: okulni mások botlásain. — Mindenben mindazáltal majomságig utánozni a külföldet, — mint sokban úgy szólván szokásunk — nem tanácsos.

Szabad parasztok már Nagy Károly idejében s előtte léteztek a germánfajnál, de ezeknek leginkább csak személyszabadságukról emlékezik a történet, — a föld, melyet birtak, majd örökös jogu tulajdonuk, majd különböző bér-alatti sajátjuk volt az uraknak.

Francziországban amolyan Moyses-veszszó féle csapással tönk véget minden elavult s káros institúciónak, illeten sorsban részesült a jobbágy s földesur közti viszony is, melyet minden körpótlás nélkül szüntetett meg az irtóztató forradalmi rendülés.

Angliában a győzedelmes normannak tulajdonává lett föld kisebb haszonbérlelt kezébe időfolytán nagyobbakéba jutott, amazok utóbb városokban az ipar és kereskedés magvát képezvén; s ezen haszonbéri rendszer, mellynek oly árthatmas oldalát tapasztalják, s melly ellen annyi nagytekintélyű szírat emelkedett, még most is fenáll a müvelt Angliában s Irlandnak pusztító hydrájává lön, mert ott a kisebb haszonbérlelt a földesurak által elüzetvén, nem az ipar és kereskedés tüzhelyéhez — a városokba vonultak, hanem öldöklő boszúval keblökben, kifosztott koldusokként megmaradtak előbbi lakai szomszédóságában, s üldözik az új bérlelt s volt uraikat egyiránt. Ezek ellen hozták a mostani parlamentben az ismertes kényszerbillit, s ezek sorából itéltek azonnal hatot halálra a törvényeséki külön bizottságok. De feledé az okos Anglia, hogy gonosztevők vérevel nem szeretheti győzelmet az igazságnak. —

Olaszországban a győztes nemzetek a földet régi birtokosainál meghagyván, az összes természetvénnyek felét kívánták meg tőlök, s ezen szokás áll fen mai napig. Lombardia s Toscanában mindazáltal a földesurak feleisek gazdálkodását előmozdítják, ok is járulván a beruházásokhoz.

Németországban, hol „sem köz, sem magánjogi tekintetben egység soha nem létezett,“ most is találatnak ittott szabad parasztok, mint péld. a friesek, ditmarsok és tirolok, kik eredeti szabadságukat mostanig fentartották, melly hogy közös volt legyen a germán népeknel, Svéd- és Norvégország bizonyítja, hol a parasztok külön országos rendet képezvén, alkotványos befolyással bírnak politikai életökbe.

Másutt azonban, mint Mecklenburgban, még most is törvényes a jobbágyok szolgálása, mig az ausztriai tartományok nagy részében a miénkhez hasonló urbéri viszonyok uralkodnak. It József császár engedte meg az örökvltságot, — melly is felső Ausztriában sok helyütt létesült, de többi tartományban viszhangra nem talált, mivel szabad egyezkedésen alapulván, a földesurak szükkeblőségét józan ok nem törthet meg. —

Nassau egy különös, mulatságos fejezetet képez az örökvltságváltság évkönyveiben. Ugyanis fejedelme ismervén alattvalói gyöngöe oldalát, kihirdette, miképp semmi földesur nem lehet kamarás, tanácsnok, vagy egyéb hivatalnok, ha csak jobbágyai meg nem váltatják s ime csudák csudája! a hűbéri bilincsek nem sokára egész tartományban lehulltak.

A porosz kormány 1821ben bocsátotta ki ama rendeletet, melly az örökvltságot mind a két félre kötelezőleg mondván ki, nem sokára az egész porosz hazát szabad földdé varázsolta. A megváltás földbirtokban történt, melly a jobbágybirtok egy harmadánál többre nem ruhathott, a jobbágy azon jogokban, mellyeket földesura ellenében addigelő birt (péld. a faizás) tovább is meghagyatván. Csak az idő, hitelintézetek s

a pénzügyi kormány takarékosága segíthetnek az e rendszerből eredt bajokon s hozhaták egyensulyba a megzavart viszonyokat, miket elvégül általános jóllét váltta fel.

Badenben 1831ben, Hannoverában 1833ban, Württembergben és Haszszában 1836ban hozott be szinte kötelezőleg az örökvltságot, hol is a földesurak fölségi jogai egyszerűen eltöröltetvén, az ezek irányában létezett jobbágyi kötelezettségek is megszüntettek, s csak a magánjogi viszonyokból származott adózások váltattak meg.

Keleti Európára vetvén szemünket, látjuk, miképp Görögország és Szerbia sem nemeszt, sem urat, sem jobbágyot nem ismer; ott a föld tökéletesen szabad; valamint a török birodalom legnagyobb része is, noha még pasáktól zaklatott, de mégis szabadföldü lakosok hazája, kivéve török Horvátországot s Boszniát. — Oroszországban a jobbágy igazi „földhöz tapadt szolga,“ kinek sorsa semmi esetre nem irigylendő. A czári jó szándokot alattvalói helyzete javítására folyvást gátolják az orosz arisztokratia ellenkező érdekei.

Ez a vén Európa határai közt történt, mellyet mint másban, úgy a föld szabadabb tételében is megszire tulszárnyalt az új Amerika. És ha valaki kételkedik még közülünk a szabad föld jótékony hatásáról, utaljuk ot amaz oceánontuli hazába, hol a politikai hatalom, gazdagság, jóllét, tudomány és művészet hasonló nagy eszmék valósulása mellett rövid időn oly bámulatos fokra emelkedett.

Üdvöslételről e szerint, s ezikkünk czíménél fogva kérdést sem teszünk, arra kívánván egyedül választ:

Miképp létesítsük tehát az örökvltságot? E' kérdés megoldása nagyon érdekes nálunk, főleg e pillanatban, midőn az országgyűlés hasonló feladattal foglalkodik.

Eddigelő többféle módot ajánlottak e' czél-elérésre, kiki természetesen saját legjobb belátása szerint; de egyiknek nehéz kiegyeztetni, másiknak jogsértés kevés jognyeréssel, harmadiknak impracticabilitás stb. volt árnyékoldala.

Mindenekelőtt azonban az örökvltságot legyen általános és kötelező erejű! Ha akarjuk, hogy a honnak polgárai legyenek s nem béresei, hogy a keblében született ember szabadság-bölesőjének s lakának tekintse azt, hogy a földet, mellyet veritékkel müvel, edes tulajdonának nézze, s örömkészen vigyen róla áldozatot a hon oltárára, végső esepv végig ötalmazza azt s hamvai nyughelyeül ohajtsa; — ha akarjuk, hogy a nép erős és hűséges gyámola legyen a trónnak és fejedelemnek, jog és szabadság szent képesaival fűződjék a nemzethez, s megtörhetetlen viszonyt képezzen vele együtt, szóval hogy a haza virágzása, jólléte, hatalma mellyből azon fokra emelkedjék, mellyen azt szemlélni minden igaz magyar legbüzzőbb ohajtsa, akkor az örökvltságot általános, és kötelező erejű legyen!

Létesítési általános eszközről gondolkozva, természetesen annak adunk elsőséget mindenk fölött, melly a külföldi érdekeket legezészerűben s biztosabban kiegyenliti, e' mellett

1) Minthogy a megváltás czélja: könnyítés a jobbágy sorsán, midőn a földet felszabadítani akarjuk, a jobbágy kötelezettségét ne vegyük nyereszkedési számítások mérlegeül, mik amannak helyzetét még tärhetlenebbé tennék.

2) De mivel könnyítés s haladásra törekszünk, azért a földesur jogait s járandóságát ne esorbítsuk, hanem keresünk ki helyes közvetítőt, hogy a' esere méltányos, és igazságos legyen.

3) E' közvetítőt a' körülmények és hely igényei szerint alkalmazzuk.

4) Minthogy a megváltás jótékony hatását az egész áldodalomra gyakorlandja, méltányos, hogy ez is járuljon a nagy czél előmozdításához, mit egy országos hitelbank alapítása által legjobban eszközölhet. — Ezen főbb elvek böles s legutolsó részletekig terjedő alkalmazása a törvényhozó testülettől függ. S. A.

ORSZÁGGYŰLÉS.

44dik kerületi ülés, január 25kén. Elnökök: Lónyay Menyhért (Bereg); Inkey Zsigmond (Somogy); jegyzők: Szabó Miklós, Asztalos Pál és Szentkirályi Mór. — Szabó Miklós jegyző a' részek tárgyában üzenetet hitelesítés végett felolvassa. — Lónyay M. elnök a' katonalelmezési országos választvány tagjait felhívja, hogy délután 6 órakor a' főrendi teremben jelenjenek meg tanácskozás végett. —

Elnök: Következik a' honosítási törvényjavaslat to-

vábbi hitelesítése. A' t.javaslatnak 25. §a, mellyben a' külföldiek földbirtokszerezéstől eltiltatnak; és a' 26. §. mellyben kimondatik, hogy a' törvény ellenére földbirtokot szerzőknek szerzett birtokaik ellenök indított szóbeli per után az 1830: 15. cz. szerint részenként is eladatván, azok ára az ország pénztárába fizetetik: némi vitatkozást idézett elő. — Bónis (Szabolcs) a' 25. §. melly az ő indítványa folytán keletkezett, ellenkezik a' határozattal; mert a' 29. §ban kimondatik, hogy a' melly külföldiek az 1715: 23. t. cz. ellenére szereztek és tartanak földbirtokot, az idézett t. cz. értelmében kibecsülhetnek ugyan, de az 1723: 64. t. cz. folytán a' vett birtoktól mind a' hadi, mind a' házi, mind az országos pénztárába a' reájok aránylag vetendő adón fölül birtokuk vételárának száztól egyét fogják fizetni, melly évenként újabb száztól egygyel növekszik: és mégis ezen szakasz értelme szerint a' ki jöszágot vesz, elveszti azt. — Ellentétben áll ezen két eszme egymással. — Károlyi István (Pest v. k.) ezen szakasz ellenkezik a' ratio legissel, ő ezt módosítani kívánja; módosítottat pedig úgy, — hogy minden viszony és körülmények közt haszon eredjen belőle az országra; mert ha így marad s külföldről akárki bejöhet, s haszonbérben bármennyi jöszágot tarthat, — ha milliókat jövedelmezne is ezen haza, mi haszna, ha a' jövedelem kimegy az országból. Az idegenek be fognak jöni s kifogják húzni az ország jövedelmét. Határozottan és szigoruan akar szölo intézkedni; de egyszersmind okát szeretné adni, hogy a' törvényhozás miért volt oly szigoru, midőn ezen törvényt hozta.

Hunkár (Veszprémm. k.): Igaza van Pestv. követének, itten szigorún kell intézkedni, mint tett már hajdan a' törvényhozás. A' zsidók hajdan mindent birtak az országban, révet, földet, vámot, sőt a' gazdagok leányit is csak zsidó vette el; az akkori pénzekben nincs a' király vagy az ország czíme, hanem holmi bolond figurák. És mit tett az ország ennek megakadályoztatására? Törvényt hozott, hogy ha zsidó birja a' vámot, senki sem fizet. Ilyen törvényt kell hozni most is. A' tárgyalás alatti szakaszok megmaradtak tartalmi változtatás nélkül, csak a' 26ik §ba tétetett, hogy e' törvény ereje a' kihirdetés után jöszágot szerzendő külföldiekre értetik. A' magyaroknak külföldiekkel, és külföldieknek egymásközti magánjogi viszonyait megkülönböztetése végett egy új szakasz készített, melly következő: „Külföldieknek egymás közt és honfiakkal e' honban és külföldön kötött magán-szerződésekből eredett viszonyok elintézésére nézve rendeltetik: a) azon viszonyok, mellyek külföldiek által magyarokkal akárhol kötött magán-szerződésekből erednek, a' magyar törvények szerint lesznek elítélendők; b) külföldieknek külföldiekkel kötött szerződéseiből keletkezett viszonyok pedig csak azon esetben fognak a' magyar törvény szerint elítélteni, ha az illető szerződések e' honban kötettek; c) midőn pedig külföldi külföldiekkel e' hon határain kívül lép magán-szerződésre, melly fölött birói intézkedésnek szüksége e' honban áll elő: a' viszony azon áldadalom törvényei szerint itéltetik el, mellyben a' szerződés kötött, ha csak a' szerződés alapjául más ország törvénye nem vétetett; d) külföldieknek magyarok irányában szerződési, rendelkezési, és személyes képességek iránt fölmerült kérdések, valamint szerződéseik érvényessége, a' két hon közül azon hon törvényei szerint itéltetnek el, melly hon törvényei szerint azok leginkább megállhatnak.“ Bevégeztetvén ezen tárgy hitelesítése:

Asztalos Pál jegyző: Olvasta az inség tárgyában kell üzenetet, s fölrírási javaslatot, melly következő:

Felséges 'sat. A' közelebb lefolyt évek szomorú tapasztalásai: midőn a' természettől dús gabona-terméssel megáldott hazánkban a' lakosok az éhen-halás martalékai lettek; aggasztólag hívák fel az ország Rendeinek figyelmét.

És megfontolván, hogy bár hazánk gabona termése a' nép fogyasztási szükségét túl felmulja; mégis az éhen-halás feles számu embertársainkat ragadott el; — megfontolván továbbá, hogy más kultartományokban, mellyeknek gabonatermése a' fogyasztást is alig fűdözi a' nép az inséget csak a' gabona ára magasabb állásában érzé.

Mindezek meggyőzők az ország rendeit: hogy azon szomorú események végökát az intézkedések hiányosságában kell keresni, és lehet föltalálni.

Ennélfogva, a' mennyiben a' mult évek szomorú eseményei ez évben is megújulásának aggasztó körülményei el nem enyésztek, sőt kimaradhatatlanok: jobbágyi alázatossággal járulnak felséged atyai kegyességéhez kérsük: hogy oly hathatós és eredményes intézkedést tétetni kegyelmesen méltóztassék, hogy az inséggel küzdő földnépe az éhenhalás borzasztó kínjaitól men-

tesítették, kijelentvén, hogy a' mennyiben a' végrehajtó hatalom, e' részbeni intézkedései oly akadályokra találnának, melyeknek elhárítására törvényhozói intézkedések kívánatnának, — azoknak megszüntetéséhez járulni, törvényhozói kötelességüknek ismerik.

Fiubizodalommal fordulnak tehát az ország rendi felségéhez, bizton hívén és remélvén, hogy az inségtől és éhenhalástól ujjal fenyegetett nép, felséged atyai kegyelmességének kuforrásából gyors és sikeres segedemmel fog megvigasztaltatni, és megmentetni. Kik egyébiránt 'stb.

K r a y (Szepesmegye k.) Ismételve köszönetet mondván a' rdeknek azon kegyességért, miszerint méltóztattak lépéseket tenni az inség jövőre elhárítása iránt, egyszerűsmind kéri a' rdeknek: hogy méltóztassanak intézkedni, miszerint Szepesmegye tulnépesedtlakosival a' kincstári puszta gyarmatosítsassanak. Tudja ugyan, hogy a' honosítási törvényjavaslatban van ez iránt intézkedés; de szóló nem akarná azt attól föltételezni, hanem törvényzikkben rendelkezni. **L ó n y a y G.** (Zemplén) Szepesmegye követének előadása folytán a' fölrás 3ik pontjában meg nem nyughatik. Mondatik, hogy a' fenyegető veszélyt csak kiköltözés segítheti. Azért azt onnan kihagyandónak véli. **A s z t a l o s P.** (Mármaros). A' veszélynek oka nem az idő mostohaságában rejlik, mert hazánk nem fogyhat ki oly hamar az élelmiszerekből, hanem a' kormányi intézkedésekben. A' mult évben, midőn annyi gabona vitétt ki az országból, a' kormány csak akkor tiltotta meg a' kivitt, midőn már az aratás megtörtént. Azonban ezen tárgyban deputatio van kinevezve, 's ott lesz helye Zemplénmegye aggodalmának. **B ó n i s S.** (Szaboles) Szepesmegye követének indítványát pártolja, miután a' csangó magyarok iránt neki is van utasítása. **B a c h o** (Trencsény) megyéjére nézve szinte kér intézkedést.

H u n k á r (Veszprém). Rudolf király alatt szinte hoztatott törvény a' gabnakivitel megakadályoztatása iránt, mit fölolvass a' rdeknek a' végett, hogy hasonló intézkedéseket tenni méltóztassanak; mert féltő, hogy a' már kiéhezett nép között nagyobb immoralitás fejlik ki, mint eddig. Az ausztriai kormány irányában különösen állunk, mert ha valamit a' veszély elhárítására proponálunk, mindjárt azt mondják, hogy a' magyarok separatismust akarnak. **S z e n t k i r á l y i M.** Az általános politika a' beállott inségnek oka, mert ha lenne azon felső vidékeken gyáripár, nem volna szükség; de így ha krumplija nincs a' szegény embernek, éhen hal meg. A' vámvizonyok okai minden bajnak 's nem a' kiviteli késő parancs 'sat. Azonban jelen viszonyok közt, miután a' segély akkor jött, midőn már a' bajon segítve volt: hogy ilyesmijövőre ne történjék, ezen körülményt lehetne tenni a' fölrásba. Ezen tárgy bevégeztetvén **L ó n y a y M.** elnök: Az inségi tárgy ésgazdasági egylet folyamodása tárgyabani intézkedésre kér választványt kineveztetni. **O s z t r o l u c z k y** (Zólyomm.) Mindkét tárgyat egy választványra bízna; hasonló értelemben nyilatkozott **B o h u s** (Aradm.) is. Melly indítvány elfogadtván, egyszerűsmind a' választványnak köteleességül tététt, hogy a' gazdasági egylet folyamodását illetőleg a' mult országgyűlésen e' tárgyban készült munkálatot vegye figyelembe. Ezután **S z e n t k i r á l y i M.** olvasta gróf Smidegg Kálmánnak, és báró Horeczky Antalnak az országgyűlésre meg nem lett hivatása tárgyában kelt üzenetet és fölrási javaslatot. Ennek megtörténtével áttértek a' rdek (a' jegyző által bemutatott kérelme Bélabányavárosnak máskorra halasztatván) a' városi munkálatra, 's ugyanazon jegyző olvassa a' városi törvényhatóság alóli k i v é t e l e k r ó l szóló 19. St, melly így hangzik: „Kivételnek: a) a' valóságos hadi szolgálaltban álló katonák minden tekintetben; b) megyei szolgák és rabok, a' megyék házain belül elkövetett vétségeikre nézve; c) a' nem városi tisztviselők, de csupán hivatali viszszaéléseiket illetőleg.“ **S z e n t k i r á l y i M.** a) b) pontra nézve egy kis észrevétele van, hol t. i. a' szolgák és rabok vannak megemlítve. Hátha az alispán követ el, kéri szóló, valamely vétséget, akkor a' város ítél. Ugy kívánna tehát módosítani a' b) pontot, hogy kivételnek „a' megyék házain belül b á r k i á l t a l elkövetett vétségek.“ (Hangok: a) 18. S. hoz akarunk még szólni, kik följegyeztették magunkat) **E l n ö k**: Ha a' 18. S. hoz akarnak szólni, akkor Vas megye következik.

V i d o s (Vas) miután Zalamegye követe az eskütszékeket kívánta a' tárgyalás alatti szakaszban megemlített, — szóló is szabadabban kívánván minden tekintetben mozogni 's ez értelemben intézkedni a' városok rendeztetése körül: a' mult országgyűlési, ugyanezen tárgyat érdeklő szerkezetet ajánlja a' 18. S. helyett, mint melly közelebb jár az eskütszékek idejához (közhelyeslés). — **K e n d e Zs.** (Szatmárm. k.) ha a' papokat és nemeseket polgár ítéli, akkor kimarad a' törvényből a' judicium parium ideája. Hát azon nemesek nézve, kik azon városban laknak, hol a' megye széke van, ki fogja meghatározni a' bíraskodási hatáskört? Hátha tisztujtás előestéjén az első alispán rendőri kihágás tekintetéből elfogadják? Szóló kívánja, hogy a' nemes rabokat ne tartassák a' városok, mit különben az oeconomia is igényel. A' törvényhozónak, mond tovább szóló — nemesak tudósának, hanem politikusnak is kell lenni; 's ez okból nem lát-

ja jónak, hogy a' papok a' nép előtt nyilvánosan büntetessenek, mert az botrányt okozna. 300 ezernél alig részesül több a' nép közül nevelésben, 10 milliót pedig egyedül a' papok oktatnak a' cancellusról: 's így a' pap, ki a' népnek egyedüli oktatója, 's kinek tekintélyét fentartani a' status érdekében áll, megérdemli a' kiméltetést. Ezután beszél szónok a' Hegel philosophiájáról, Numa Pompiliusról, Aegea istenaszszonyról, és Rómáról; továbbá a' római és görög népről, a' megszeplősített Vestaszüzekről, és a' morált éjszakának idején hirdető papokról; 's ezen tárgyakról okoskodásából azon erdvény fejlett ki: hogy a' papokat, kik 10 millió népnek adnak lelki táplálékot, nem tanácsos nyilvánosan büntetni. **K a l o c s a i** kápt. k. a' papokra nézve kivételt kíván tétetni. Ellenben **R u t t k a y** (Zólyomm.) és **S z e n t i v á n y i** (Gömör) a' szerkezetet meg akarják tartatni. — **P á z m á n d y** (Komáromm.) kedélyes és élezes észrevételeket tön Szatmármegye követének előadására, többi közt mondván: Hegel halálos ágyán azt mondotta: csak egy ember nem értett meg, és ezen ember nem Szatmármegye követe. Azután a' főtiszt. urakhoz fordulván, kik magokat a' világi hatalom alól ki akarják vonni, mondá: figyelmeztetem a' főtiszt. urakat a' honosítási törvényre, melly azt mondja, ki más hatalom alatt áll, nem lehet e' honnak polgára. Miután a' haladás jelen korszakában mindinkább fejlődik ki a' világi hatalom 's a' pápa ujonlag alakított miniszteriumában hat világi egyed foglal helyet: miként kívánják a' főtiszt. urak, hogy most meghagyjuk a' régnél, ugyannyira a' régnél, hogy még rendőri ügyek fölött is ítéljenek. Ha ez így maradna, akkor oly helyeken, hol a' szivarozás el van tiltva, a' papoknak szivarozni lehetne; mert hisz nem tartoznának a' világi rendőség alá. De ez nem maradhat így, mióta a' jezuiták elvesztették a' csatát a' különszövetségi cantonokban, azóta nem állanak többé ez eszmék. Kívánja tehát szóló a' szerkezetet megtartatni. — **B ó r y** (Hont) ha a' papok nyilvánosan büntetettek, az oly jeleneteket fog előidézni, melly a' társaságot felforgatja; azért hiszi szóló, hogy ezen tárgyba, mint Pandora szelenczéjébe, nem nyulnak a' rdek. A' nép különben istudatlan, 's nem ítélne igazságosan (követi hangok: városokról van szó!); a' protestans nép a' kath. papot, a' protestans pap tanácsa nélkül el nem ítélhetné, és viszont: 's ennek mi lenne a' követkeése? A' fenálló egyházi rend törvényhatóságára nézve nem akar másképp intézkedni, 's a' városoknak nem adna oly jogot, mellyel a' megyék magok sem bírnak. — **S z i n t a y** (Bereg) nem szólt volna, ha Hont követe nem szól; hogy castok ítéljenek castok fölött, ezt nem látja helyén. Szóló nem akar a' népbe hitellenséget önteni, de ugyakarja, hogy a' főtiszt. urak is ki akarják adni a' bűnt. Ó az eskütszékeket jónak és szükségesnek tartja, 's azért, hogy ehez minél inkább közeledjünk, Vas megye indítványát a' mult országgyűlési szerkezetre nézve pártolja; pártolja pedig azért, mert kívánja, hogy a' város bárki fölött ítélhessen. — **K á r o l y i** (Nógrád) szinte pártolja Vas megye indítványát. Megyéje már ítelt pap fölött, a' primás recurrált az ügynek a' papi székhez leendő áttételeért; de az ügy a' megyei törvényszéknél hagyatott. Mi azt bizonyítja, hogy a' papi bíróság gyakorlati tere sem oly erős lábán áll, mint talán magok hiszik az egyházi rend tagjai.

J u s t h (Turóc): Ha egy oldalról tiszteljük a' hisztóriai jogokat, más oldalról pedig lerontjuk azokat, akkor hova jutunk! A' bíróságra leglényesebb kellékek: hogy a' bíró független legyen, 's a' képesség meglegyen benne. Azt mondják, hogy eskütszékek által segítve lesz a' bíróság hiányain; de kérdem — csak ne esaljuk magunkat — van e' itt valakinek reménye, hogy a' jury keresztül megyen? Szóló igazságtalanak tartja, hogy egy tárgynál respectáljuk a' jogokat, más részről pedig azt mondjuk: itt a' tabula rasa! Igazságtalan volna, ha oly artatlant ítélnének el, kinek talán elég garantiája nincs védelmére. Ha Pesten valaki bűnt követ el, ott a' megyeházán nem látja szóló szükségesnek, hogy miért legyen ezután másképpen, mind eddig. **F o d o r** (Torontál): Azon nem csudálkozik, hogy a' nemesség ragaszkodik régi kiváltságihoz, mert ha a' város ítél a' nemes fölött, akkor nem használhatják többé a' corteseket; de azt csudálja, hogy a' papok ragaszkodnak azon salakhoz, ki büntetést érdemel. Azért Vas indítványát pártolja. **K u b i c z a** (Trencsény): A' törvény előtt mincnyájunknak egyenlőknek kell lenni. Ha a' judicium pariumot ugy értelmeznék, mint Szatmármegye követe, Pesten annyi judicium kellene, hány szék van. A' bírói kellékre nem kívánatlik egyéb, csak hogy birjanak képességgel azok, kik fölöttünk ítélnek. Vas megye követével örömet fog kezni.

S z e n t k i r á l y i Móricz: Ha az egyháziak olyan jogot védnek, mi létezik, nem csudálkozik; de most épen ellenkezőképp áll a' dolog. A' főtiszt. urak ugyan citálnak jelesül, hogy milly büntetést büntessen a' visitor, ha pap követné el 's ha nem pap, a' vármegye; de ez nem elég az állítás bizonyítására. Nézzük, hol áll az egyházi bíróság ugy, mint a' főtiszt. urak akarnák. Van e' Franciaországban és Belgiumban? Nincs. Vitéztak ugyan azért hatalmasan és sokáig, 's utóljára is csak azt az eredményt, hogy a' király nevezte a' tagokat 's a'

pápa adta az egyházi hatóságot. Vitéztak ezért, de soha fel nem vergődtek; vívott az egyházi rend, de nem nyert. Csudálja, hogy az egyházi rend mindent identificál a' vallással, 's azt hiszi, hogy egy gaz tag megbüntetése által a' vallás van megsértve. Legyőzné az egyház a' papok vétkeit az által, mert mindent külön bíróság elibe akar vinni? Szatmármegye követétől kéri szóló: mi zavarja meg a' népben az igazság iránti fogalmat inkább, az é, hogy a' bűnös papot elviszik a' büntető igazság karja elöl, vagy ha a' példát látja, hogy megbüntetik? A' népet demoralisáló hiba az, hogy nem egyenlő az eljárás. Mi ennek elejét akarjuk venni. Szóló példát idéz fel a' papi rendből, kinek meg nem büntetése általános botrányt idézett elő a' nép közt. Egy bizonyos mezővárosban van egy ember; mond szóló, kit nem akar néven nevezni, ki az utcán dalolva ment részegen 's utóljára eldőlt; a' város nem fenytette, 's mit tehetett, irnia kellett az illető felsőséghez; míg aztán onnan megirták, hogy máshova menjen. El is ment az igaz, de ott ismét tette, mit előbb tett. Az egyház, mond szóló tovább, nem büntet, csak fegyelmi esetben. A' privilegium fori, ha még létezik, mit kétségbe von, kívánja hogy büntessék meg. Egyébiránt Vas megyét pártolja. **S z m r e c s á n y i** (Árvam.): Vasm. szerkezetajánlását pártolja; ellenben **J a g a s i c h** Szatmárm. követének véleményéhez csatlakozik. **G r. F o r g á c h** (pozsonyi kápt.): A' bírói eljárásra nézve a' nemes aláveti ugyan magát a' városnak, de követelni fogja, hogy az **I. 9.** sz. rendjén járjanak el körülte. Több eset van, hogy a' megyei hatóság átadta megbüntetés végett a' papot az egyházi bíróságnak. Gömörmegye követe kérte, hogy töröltsék el a' fori privilegium; ha ezt kéri, miképp lehet mondani, hogy nincs törvény, nincs szokás a' fori privilegium mellett. Szóló azt meg nem engedheti, hogy az egyháznak nem volna szabad büntetőházakat építeni; hát a' poenitentiariumok, mellyeket a' barátok 's nem Bentham talált fel? Némellyek fölhozták, hogy ha nem szégyenli a' nemesség magát a' városi hatóságnak alávetni, ne szégyelje magát a' pap se; de azt nem gondolják meg, hogy a' papi bűnös állása egészen különbözik a' világi bűnös állásától. A' polgári bűnös ugyanis, ha büntetését kiállotta, 's a' társaságba jó, bűnt elfeledik 's néha még notabilitással is lesz; de a' papra örökké hivatkozni fognak, hogy ezen bünt ez meg ezen pap is tette. Szóló nem bánja, hogy a' bűnös pap ellen polgári hatóságok vizsgálatot tegyenek; hanem büntetés végett adják át az egyházi rdeknek.

K r a y (Szepesm. k.) Ezen tárgyat a' büntetőtörvénykönyvre kívánja halasztatni. **B ó n i s** (Szaboles). Előlegesen kijelenti, hogy Vas megye indítványát pártolja. Ezután az egyházi rendhez fordulván, mondja: ohajtotta volna, hogy egyik főtiszt. ur törvényhozói szemmel nézte volna a' tárgyat, 's ne mint kiváltságot védelmezte volna, mellyet senki nem védelmez, sőt rosznak ismer. Föltenni azt, hogy a' városi bíróság nem fog részrehajlatlanul 's igazságosan ilélni, nem szabad. Azt mondá főtiszt. ur, hogy azért nem akarja az egyházi férfiakat városi bíróságnak alávetni, mert ott különböző vallásu ember ítél; ez nem illik paphoz, mert ellenkezik azon tanokkal, mellyeket hirdetniök kell. **K e n d e** (Szatmárm.) Minden embernek szüksége van vallásra. A' kinek morális philosophiája van, annak ugyan nem szükség vallás; de annál szükségesebb a' 10 millió népnek, ki a' tudományt a' cancellusról hallja. Hégtelt idézte Komárommegye követe, 's ezen idézés után azt mondotta, — miről négy fal közt többet beszélnének, — hogy egy ember nem értette Hegelt; és ez bizonyosan nem Szatmármegye követe; tehát Komárom követe sem! Szóló elismeri, hogy Hegelt meg nem értette; de azt mondja, hogy maga Hegel sem értette magát; mert egy philosoph sem értette még meg magát, nem tudván a' gondolatok fenségét, isteniségét kimagyarázni. Ismét mondja, hogy megismeri, hogy nem érti Hegelt, de Komáromm. követe sem; és ne szégyelje magát ezért, mert Hegel sem értette magát. **E l n ö k**: Későre haladván az idő, a' tanácskozás hónap tovább fog folytatatni.

E l ő l e g e s. A' február 1én délután egy órakor tartott elegey országos ülésben egy k. k. leirat olvastatott fel a' főispánhelyettesek miatt támadt sérelem tárgyában, hallgatóság mindkét nemből zsufozásig tömte a' termet; a' táblai tagok beléptükkor éljenzés, 's örömmel fogadtattak, kiváltképp az ellenzékiek; míg a' másik oldalról valók, 's köztük **D e s s e w f f y** **Emil** a' Bp. H. volt vezérszerkesztője éles piszeggéssel üdvözöltettek, miket azonban e' megtisztelt gróf testhajlongásokkal fogadott, mi a' közönséget rendkívül mulattatá. Végre megérkezett elnök nádor ó főhercegsége, ki az öszszegyűlt országos rdekent röviden üdvözölvén az időközben érkezett k. k. leiratot felolvasás végett **G h y c z y K.** nádori ítélőmesternek átnyújtá; ki is azt felolvasá, tartalma következő:

998/98 sz. Első **F e r d i n á n d** isten kegyelméből ausztriai császár 'sat. Fens. főherceg, kedves unokaöcsénk, főtisztel. tisztel., tiszteletes, tekintetes és nagyságos, nagyságos és vitéző, okos, érdemes, kedvelt hűveink! Folytonos királyi gondoskodásunk sokkal lényesebb részét képezi kedvelt Magyarországnak őszintén ohajtott és szeretetvel ápolta java és fővirágzása, semhogy azok között, mik erre bármely irányban hatást gyakorolhatnak,

figyelmeinket elkerülhették volna azon aggodalmak, s különféle eszmék, melyek a megyei kormányzás körében mult országgyűlés óta tett intézkedések, — nevezetesen a főnagykövetség által igényelt számos főispáni helytartónak kinevezése folytán, több törvényhatóságban a kedélyek eléggé nem sajnálható fölingerésével, sőt több helyen magának a közigazgatásnak nem csekély hátramaradásával és atyai szándékunk teljes félreértésével keletkeztek. Es ezek annál fájdalmasban hatottak atyai szívünkre, minél számosh példát adtuk uralkodásunk első pillanatától fogva: hogy az ősi alkotványunk s ennek szilárd oszlopait tevő megyei szerkezetnek széplőlén megőrzését, úgy a hazai törvényeknek s ezek közt az 1790-diki sarkalatos 10. törvényeknek is sérthetetlen fentartását, megszeghetetlen királyi tisztunknak tartjuk, s minél erősebb s mélyebb azon meggyőződésünk: hogy midőn az érintett intézkedések által egyedül a közigazgatás és józan kifejtés tekintetében szükségelt hatályos megyei s országos kormányzás üdvös sikeresítésére czéloltunk, a végrehajtott hatalom törvényes köre legkisebb részben sem lépett át. Nevelő ama méltó fájdalmunkat azon tapasztalás, hogy az érintett módon ébredt féltékenység s azon balvélemény, mintha a hazai törvények által szentesített megyei szerkezet és kormányzó rendszernek az 1723: 56. törvényekkel ellenkező megváltoztatása czéloztánk, a kedélyek nyugalma és bizodalom csökkentésével nemcsak több törvényhatóságban még folyvást létezik, hanem már jelen országgyűlésnek folyamatára is oly káros hatást gyakorolni látszik, melynek következtében az annak köréhez tartozó komoly feladatoknak általunk legelőkeltebben ohajtott eredménydús megoldása, tetemesen nehezíthetetik. Minthát tehát atyáskodó indulatunknál fogva legfőbb kívánságunk, hogy királyi székünk és hű Magyarországnak között az aggodalomnak bármely neme soha gyökeret ne verhesen, sőt már csirájában elfojtassék: ezen okból kedveltségedet és hűségteket minden lépésünk törvényszerűségének s egyedül a hon javára irányított törekvésünk egyenességének érzetében, csupán hű alattvalóinknak, habár alap nélkül keletkezett, de tényleg létező aggodalmuk tökéletes eloszlatása s a kedélyek mielőbbi megnyugtatása végett, saját ösztönünkhöz bizonyosakká tenni kívántuk: hogy a főispáni helytartónak százados gyakorlat szerint ugyan, de a körülmények igényeihez képest nagyobb számmal történt kinevezése által sem a megyék törvényes állása, sem a főispáni hivatal hatásköre csökkintatni, sem valamely új, az 1723: 56. törvényekkel, és az 1790: 10. törvényekkel szemlével ellentétben levő rendszer felállítatni, avagy az 1827-ik év pünkösztől 28-án 6888. szám alatt ezen viszonyokra nézve kelt királyi válaszban kifejtettek mellőztetni nem szándékollattak, hanem főképp az czéloztatott: hogy az előhaladt kor által okozott mozgékonyabb közéletnek változó jelenetei között, kivált a helyhatósági kiváltásos viszonyok irányában önkényt megnevezült országkormányzásnak törvényes működhetése okáért, az ennek fő keltékét képező megyei közigazgatás és igazság-szolgáltatás a főkormányzóknak 1733: 55. tcz. rendelete állandó örökösége alatt gyorsabbá, szabadosabbá és hatályosabbá tétessék, — egyszerűsödött pedig több főispánnak személyes és hivatalos viszonyaiból eredt akadályok megszüntével a megyei főkörmányzók, méltóságukkal járó kötelezéseknek tökéletes teljesíthetése végett azon állapotha tétessenek, mely az idézett tcz. üdvös rendeletnek teljes értelemben megfelelend. Ujabb meggyőződésünk tehát ebből kedveltséged és hűségteket, hogy kedvelt Magyarországnak kormányzásában s a közélet lépcsőnkénti kifejtésében alkotmányosságunknál semmit inkább nem ohajtottunk, midőn a törvényhozás elméletétől egybikint is távollevő atyáskodó számoldunkhoz képest az 1827-ik évi pünkösztől 28-án 6888. szám alatt kelt királyi válasz tartalmához továbbá is ragaszkodva a főispáni helytartónak kinevezését csak kivételes esetekben alkalmazni, a megyei szerkezetet pedig s a főispáni hivatal méltóságát minmagunk ezentel is teljes épségben megőrizni, s az utóbbi, mielőlt az említett akadályok elenyészendnek, mindenütt törvényes hatóságába helyeztetni határozott akarunk lenni, bizton várjuk: hogy ezen királyi nyilatkozatunk után az egyedül kedvelt Magyarországnak valódi javát eszközölő, és a törvényes ösvénytől soha el nem távozó intézkedéseinket hű bizodalommal kísérni, és a többekben támadt féltékenységtől fölmentve hazai törekvéseket, az 1790: 13. tcz. rendeletet szem előtt tartva, elfogulatlanul törvényhozási azon komoly feladatokra fordítani fogják, melyeknek szerencsés megoldásában az ország jövő boldogságának alapját, atyai szívünk pedig élénk ohajtásának teljesedését találná fel. Kikhez egybírart császári királyi kegyelmük és kegyelmességünkkel állandóan hajlandók maradjunk. — Kelt birodalmi fővárosunkban Bécsben, Ausztriában boldogasszonyhó 30-dik napján, az 1848-ik esztendőjében. — Ferdinánd m. k., gr. Apponyi György m. k., Zsedényi Ed. m. k.

Személyök kéri a fenséges elnököt, hogy ezen k. kir. leirat kinyomatását elrendelni méltóztatnék. —

Nádor ő fensége: „A szokott kihirdetés után ezen kir. leirat kinyomatni fog. Ezzel a mai ülésnek vége.”

A kör által rendezendő nagy táncmulatság folyó hó 10-kén (s nem 12-kén, miként eleve megállapítva volt) fog tartatni, — melyre ezennel minden illetékes vendég és részvényes tisztelettel figyelmeztetik.

TÖRVÉNYHATÓSÁGOK.

Debreczen. január 16-kán. Folyó hó 11-kén köszöntött be collegiumunk ujonnan választott vegyan s természetrajzi tanára Török József, arról értekezvén, hogy anyagilag milly káros volt hazánkra nézve eddig a természettudományok elhanyagoltatása. — A tiszántúli egyházkerület közgyűlése folyó hó 9-én elkezdődvén, első nap a fölött folyt a vitatkozás, hogy a nagykunsági egyházvidék nem-esperes küldöttsége mennyiben képviseli azon esperességet, s vajjon ő igényelhet ő napidíjt? Ezen vitatágy új jelensége annak: hogy ideje volna már valahára egyházkerületi gyűlések rendszeres szervezéséről országosan gondoskodtatni, mivel ide s tova alig akad egy két dilettans látogató tagja azon

közgyűléseknek; és senki sincs az irántisztában: hogy ugyan miképen összpontosító gyűlései azok az összes egyházvidékeknek, hogy ezen közgyűléseknek kik valóságos alkotó tagjai? stb. Ugytapasztalók: hogy e gyűlésről sem hiányoztak az utalványok, melyek a superintendentalis és collegiumi pénzt megterhelni nem engedik. — A nagyváradai érmelléki esperességek oly indítvánnyal járultak e superintendentalis elibe: hogy tétessenek az iránt országos lépések, miszerint ref. papok és tanítók országos közpénztárból és közpénzben kapják fizetésüket. Az indítványozó jó urak elfelejték a protestantizmusnak az álladalomhoz lenni kellett viszonyát, s a mi országos viszonyainkat; — és független szabad akaratjokat akarják elzárlogosítani. Uraim! hadd maradjon a lelkes csupán egyházi hivatalnok; ne változtassák azt álladalmi hivatalnokká, midőn aztán annak a tulsúly álladalmi hatalom fog parancsolni. Az érdekelt indítvány a többi esperessel közöltetni határozatott. — A kunsági papok az a körüli intézkedés iránt folyamodtak: hogy miután egy nádori parancsnál fogva a kún hivatalnokokkal együtt adózás alá vettek, ők is a hivatalnokok számára azon oknál fogva, mivel adómentességök az előttemintgy fizetésök némi részeül tudatott be s ezen adóztatás következtében bizonyos fedezés módruul gondoskodott a hatóság, — tehát a papokra nézve is törtéjék intézkedés: hogy jövedelmök az adófizetés által ne csokkuljon. Erre az lett a határozat: hogy az egyházi javaktól nem fizet a pap adót; ha pedig azon túl bir valamit, attól adózzék, mert hisz mindnyájan közelgetünk az általános megadóztatás felé. — Sokan szerelnék nálunk tudni: hogy a tiszai gőzhajózás dolga hogyan áll? és sajnálják, hogy a Debreczen című gőzös eljövetele elmaradt az őszről, a mint híreszteltetett; — s ha már ez megtörtént, azt ohajtanák legalább: hogy jövő kikeleten két hajóval *) kezdené meg a társaság működését, — melynek egyike Tokajtól Szolnokig, másika pedig Szegedtől Szolnokig járna. Várjuk a kormányzó választványának mult évről tudosítását.

KÜLFÖLD.

AMERIKA. Az annyira látogatott Niagara partok bájait emelni fogja nemskóra azon hid, mely Anglia s az egyesült státusok birtokát egyesítendi. Ezernyitonna nehéz vaslánczai szilárd alapot nyereendnek a 100 lábnyi mélységre fekvő kősziklákba vert vasmacskákban, úgy hogy mielőtt e támaszték engedjen, előbb a föld szirtalapjának kell meggingani. Ezen óriási láncztafuzatra egy faalkotvány állítandó fel oly erősen, hogy közepén a rajta elgördülő kocsi alatt legesekélyebb rengés se éreztessek. A vaspálya közepén vonuland el, mellette két ut a közönséges kocsi és kettő a gyalogjárók számára. Ezen dicső mű máris valósulni kezd, a pénz már be van fizetve, s az átások megkezdétek. Milly pompás látványt fog ez ut tökéletes használatában nyujtani. A merész hid a menai ut fölött Angliában híres; a niagarai hid világesodája lesz. —

Ujyork város egyik legjelesb orvosát, Wainwright tudort, igen szomorú módon vesztette el. Egyik barátja Mobilben, Alabama státusban, neki mint buzgó állattani gyűjtőnek egy 5 láb hosszú s 12 csörgetyűvel ellátott csörgökigyt küldött. A tudor a veszedelmes állatot kalitkájában maga vitte el a hajóról, s utközben néhány ismerősinek akarta megmutatni. A kigyót szabadon bocsátották a csarnokban, s miután egy ideig kanyarodásait szemlélték, s haragnyilatkozatokra ingerelték azt, megfogta az orvos néhány ujnyira feje mögött s ismét a kalitkába akarta tenni; de az állatnak még elég helye volt fejét megfordítani s közönséges végső tagját megharapni. Valamennyi gyorsan alkalmazott külső s belső szer, kiegészés, elköttése a megsértett tagnak stb. süker nélkül maradt s Wainwright orvos következő éjjel meghalt.

ANGLIA. Az „edinburghi journal“ ellenmond azon hírek, hogy Victoria királynő Simpson tanárt Londonba rendelte legyen közel lebetegülésekor chloroformmal segédkezés végett. —

Az ország különféle részeiben most ablakadó elleni gyűléseket tartanak. Ezen adófaj a M. Chronicle szerint semmikép nem igazolható el annyira, hogy az ellenei izgatáson épen nem csudálkozhatni. A közvélemény kimondta kárhözható ítéletét fölötté s végképeni bukása bizonyos.

Irlandban, Clare grófság Ennis nevű székvárosában, a törvényszéki külön bizottságok ismét három gyilkosra mondták ki a halálos ítéletet.

DÁNIA. Nem 19-kén reggel, mint a kieli levél után mult számunkban közöltük, hanem 20-kán éjjeli 10¹/₄ órakor halt meg a dán király élete 62-dik s kormányzása 9-dik évében. Más nap (péntek) jan. 21-kén délelőtti 9 órakor ő kir. fensége koronaherceg Frigyes Károly Keresztély, királynak kiállatott ki, miután titkos státus- és igazságminiszter Stemann Pál Keresztély, a hercegek, többi státusminiszter s hivatalosztály-

*) Tudomásunkra eddig csak egy gőzhajó rendeltetett meg a tiszai gőzhajózási egyesület részire, mihez képest még jövő tavasszon ez egyesület két saját hajóval nem láthatja el az érintett állomásokat.

főnökök jelenlétében a christianborgi vár erkélyre kilépvén, ugyanott tisztán s hangosan háromszor egymásután fölkiáltá: VIII. Keresztély király meghalt! Éljen VII. Frigyes király! mely kiáltást mindenkor a hírnök a christianborgi vártéren ismételvén, ezt trombiták és dobok riadása követé. Mire az új király az erkélyre kilépvén, az összegyűlt sokaságtól zajosan üdvözöltetett. A királyi hírnökök a kiáltást valamennyi köztéren ismételték. Ezen nap gyászt öltött az udvar. Ugyanazon délelőtti még a fővárosban őrségeskedő sereg, valamint az összes polgártestületek őrszehivatván a hűségüket tették le. — VIII. Keresztély király született 1786-dik évi sept. 18-kán strónralépett 1839-dik évi dec. 3-kán. A mostani király 1808. octob. 6-kán született.

Az új király még jan. 20-kán egy nyílt levelet bocsátott ki, melyben trónralépését jelenti s parancsolja, hogy valamennyi közfoglalkozás szakadatlanul folytattassék. Legérdekesebb e nyíltlevél azon része, melyben az új király nyilváníttja, miszerint az összes ország lakosait hasonló szeretettel, mint édes atya tette, karolandja körül, s nem csupán folytatandja az általa kezdett közigazgatási javításokat, hanem a státus viszonyai rendezését is, melynek létesítését szeretett atya betegsége hátráltatta, bevégezendi. A Schleszwig hollsteini hercezségek belső politikáját illetőleg azonban változtatást nem ígér az új fejedelem. Ez pedig épen a fő pont, mely kormányának jellemet adand.

OLASZORSZÁG. Az ismeretes forradalomfőnök Mazzini multévi sept. 8-káról a római pápához egy levelet intézett, mely hű tükre politikai s vallási gondolkodásának. Mind a kettő legszorosh viszonyban áll egymáshoz. „Imádok, ugymond, istent s egy eszmét, mely istentől világít rám: egyetlenegy Olaszországot, sarkpontját az erkölcsi egységnek s előhaladó polgárisulásnak Európa nemzetekre nézve. Hiszek erősen egy vallási elvben, mely minden társadalmi intézkedések fölött áll, egy isteni rendben, melynek valósisításán nekünk itt a földön iparkodunk kell, egy törvényben, egy gondviselési szándékban, melyet erőnkhez képest tanulni, előmozdítani tartozunk. Hiszek halhatatlan lelkek sugallatában, az emberiség hagyományában, mely minden szentek szava s tetteivel kiált felém: szüntelen törekvést mindnyájunk részéről s valamennyi testvérem segédelmével, közös, erkölcsi javulásra, az isteni törvény teljesítésére! S az emberiség nagy hagyományában nekem az olasz hagyomány volt tanulmányom s úgy találtam, hogy Róma kétszer volt a világ kormányzója, egyszer a császárok, később a pápák által. Ugy találtam, hogy az olasz élet minden nyilatkozása az európai élet nyilatkozása volt, és hogy valahányszor Olaszország bukkott, Európa erkölcsi egysége kezdett kisértetek, kétség és fejtelenségben oszladozni. Hiszek az olasz gondolat egy más nyilatkozásában, és hiszem, hogy egy más európai világnak kell kifejlődni magasairól az örök városnak, melynek egykor kapitolja volt, most vatikanja van.“ Ezen meggyőződését levélirő, élet e titkának s világító gondolatának nevezi. Miután ezt kimondá, az egyház uralkodó főnökéhez fordul: „Én Őt jónak tartom. Nem létezik most ember, nem mondom Olaszországban, de Európában, ki hatalmasabb lenne Őnél. Őnek tehát szent atya! végtelen kötelességei vannak. Isten ezeket azon eszközök mértéké szerint szabja, melyeket teremtvényinek adott. Európa borzasztó kétség és vágy krisissben van. Az idő hatalma által, melyet Őn elődei s az egyház magas hierarchiája gyorsabbított, holtá lón a hit. A katolikus hit zsarnokságban mult el, valamint a protestantizmus fejtelenségben. Tekintsen körül s babonás népet vagy képmutatásokat talál de nem hívókat. Az észüres térekben csapong. A nyomorultak a számítást s anyagi javakat imádják, a jók imádkoznak és reméllnek, senki nem hisz. A királyok, kormányok, az uralkodó osztályok bitorolt hatalomért küzdenek, mely jogszerűtlen, mert nem az igazság tiszteletét parancsolja s nem kész magát mindnyájok üdvéért feláldozni; a népek küzdenek mert szenvednek, mert ők is örvendezni kívánnának, senki nem harszol kötelességért vagy azért, mert a gonosz elleni háboru szent háboru a hazugság ellen, kereszties járás istenért. Nincs többé mennyországunk, és e miatt nincs többé társaságunk. Ne csatalkozzék szent atya! ez Európa helyzete. De az emberiség nem élhet menny nélkül. A társaság eszméje következtetés a vallás eszméjéből. Nekünk tehát maholnap mennyországunk lesz. Nekünk és nem a királyoknak vagy kiváltságos osztályoknak, (halljátok e kortesek!) — az ő helyzetök kizárja a szeretetet, mely lelke minden vallásnak. Isten lelke sokakra száll alá, kik az ő nevében összegyűlekezték. A nép századokig szenvedett a keresztján, s isten hittel áldandja meg azt. Őn, szent atya, e pillanatot siettetetheti. Nem akarom Őnek egyedi véleményemet a jövődó vallási kifejlődés fölött elmondani. Erre nincs szükség. Csak azt akarom Őnek mondani, hogy akármilly sorsal legyen is a mostani vallási véleményeknek, Őn ezeknek élire állhat. Ha isten úgy akarja hogy feltámadjanak, úgy Őn megteheti, hogy ismét feltámadjanak. Ha isten azt akarja, hogy átalakuljanak, hogy a hitelvek s isteni szolgálat a kereszt lábától megmozdulva, egy lépéssel tovább az istenhez,

a világ, atyja 's nevelőjéhez emelkedjenek, úgy Ön a két idősor között állva, a világot a vallási igazság meghódítása 's gyakorlathoz vezetheti 's az utálatos anyagiságot (materialismus) 's gyümölcstelen tagadást megsemmisítheti. Ments istent, hogy Önt dicsvágy által meg akarnám kísérteni, úgy hiszem, megfertőztetném ezzel Önt és enmagamat. Felhívom Önt, azon hatalom nevében, melyet 's nem ok nélkül isten adott Önnek, — hajtsa véghez az európai ujítás jó művét. — Felhívom Önt, — legyen a kétség 's romlottság annyi szava után. — hírnöke az örök valónak. — Ahoz azonban, hogy ön istentől küldetését teljesítse, két dolog szükséges: hit és Olaszország egységének eszközzése. Első nélkül megbukik fél uton isten és emberekől elhagyatva, 2dik nélkül hiányzik azon eszköze, mellyel nagy, szent 's tartós műveket létesíthet. Higyen Ön! Hirdessen egy új korszakot; nyilatkoztassa, hogy az emberiség szent 's leánya istennek; hogy mindnyájan, kik igényt a haladás és testvérisüléshez megsértik, a tévedés útján vannak, hogy isten minden kormány kufjeje; hogy azok, kik értelem és szív, ész és erény által legjobbak, joggal bírnak a nép-vezetésre; — áldjon mindent ki szenved és harcol; korholjon 's vessen meg mindent, ki szenvedéseket oszt, nem tekintve a névre mellyet visel, nem a méltóságra, mellyel fel van ruházva. A népek Önben az isteni nézetek legjobb tolmácsát tisztelendik 's öntudata bámulatos tehetséget 's kimondhatatlan erőt nyujtand Önnek. Legfelsőbb kötelessége azonban az egyházfőnöknek, hazája egységének visszaállítása. E' végre Önnek nem szükség működnie hanem csak megáldani azt, ki Önért 's Ön nevében működendik. Gyűjtse maga köré azokat, kik a' nemzeti pártot leginkább képviselik. Ne kolduljon szövetségekért a' fejedelmeknél. Mondja nekünk: „Olaszország egysége legyen a' XIXdik század ténylegese;“ ez elég, mi Önért munkálkodandunk. Engedjen szabad utat a' tollnak 's eszméknek, mi a' nemzeti egység ezen pontját illeti, melly életkérdés reánk nézve. Bánják az ausztriai kormányval, ha mindjárt nem is fenyegeti többé birtokát, olyatén módon, melly értésére adja, miszerint Ön tudja, hogy ő Olaszországban 's egybegyűjt bitorló kormány; ostromolja az igazság szavával, a' hol Olaszországon kívül elnyomatáson 's mások jószágai megsértésén dolgozik. Szólítsa fel a' jesuitákat, Ausztria szövetségeit Schweiczban, isten és béke nevében, hagyják el ez országot, hol jelenlétük elkerülhetetlenül 's nemsokára

polgárvérontást von maga után. (Ez meg is történt.) Mondjon az első gallicziai lengyelnek, ki Ön elébe jó, egy rokonszenvi szót, hogy nyilvánossá váljék. Mutassa meg egyáltalában valamelly tettel, hogy nem csupán kevés alattvalói anyagi helyzete javításán iparkodik, hanem hogy szeretetébe 24 millió olasz testvérét is foglalja, hogy Ön hivatala hiszi ezeket egy családban egy szerződés alatti összecsatlakozásra, hogy a' nemzeti zászlót meg akarja áldani, hol azt tiszta, szeplőtlen kezek emelik, 's a' többit hagyja ránk. Mi Ön köré egy népet gyűjtünk, mellynek szabad népies kifejlődését Ön, mig csak él, vezérelndi. Mi egy — Európában egyetlen kormányt alapítunk, melly az egyházi hatalom izetlen elválasztását a' világitól megsemmisítendí. Ebben ki lesz Ön szemelve azon elv kimondásárá, mellynek alkalmaztatását a' népet képviselendő férfiak végezendik. ... Ne vonuljon azon gondolat elől vissza, hogy háborút okozand Ön. — A' háboru fenáll; mindenütt, nyiltan szavakat azért intézem Önhöz, mivel nem kétkedem sorsunk fölött 's mivel Önt látom egyetlen, nélkülözhetlen eszközeül e' vállalatnak. ... Azért intézem Önhöz, mivel méltónak tekintem a' nagy tervhez szükséges előmunkálatok megtételére, mert ha Ön áll e' vállalat élire, ez az utat sokkal rövidebbé 's a' veszélyeket kisebbekké teendő. ... mert Önnel a' küzdelem vallási tekintetel nyerend, és számos visszahatási megstatuscapási veszély eltűnendik, mert Ön zászlója alatt egyszersmind politikai 's végtelen erkölcsi eredményre fognának jutni, mert Olaszország ujászületése vallási eszme paizsa — Olaszországot közvetlen az európai haladás élire állítandja, mert Ön kezében van a' hatalom annak kieszközölésére, hogy e' két kifejezés: isten és nép, mellyek igen gyakran szerencsétlenül elválasztattak, egyetlen ütésre, szép és szent öszhangzabban egyesüljenek a' nemzetek sorsa vezérlésére. Ezek Mazzini nézetei. Vannak kik mirigyként kerülnek azokat 's legrosszabb szándokot tulajdonítanak nekik, mig ismét mások a' valódi boldogabb időszak apostoli igéjekint üdvözlík 's valóságuktól várják az emberi rendeltetés non plus ultráját e' földön. Azért közöltük szárazon 's minden megjegyzés nélkül, hogy olvasóink elfogulatlanul ítélhessenek fölöttük.

alj-vadászt, az egész nyolczadik ezredet, árkászokat 's 24 álygut a' hozzájuk tartozó legénységgel Desauget tábornok főparancsnoksága alatt Palermóba. Minden feszülten várja e' harcziás vállalkozás végét. — Palermóban mindkét részről néhány halott és sebesült maradt a' küzdés-téren; köveket 's butorokat dobáltak a' katonák fejére, kik a' laktanyákba vonultak viszsa 's erkölcsileg le voltak nyomtatva. Igen sok föld-nép nyomult a' városba 's a' vagyonos tart a' szegények részéről megtámadtatástól. A' legutóbbi utasok a' várost hullámzó tengerképnek festik. Foggijában szinte kitértek a' nyugtalankodások; pattantyusság és lovasság lón oda rendeltetve, mellyek az ottani lapályságon igen czélszerűn működhetnek. Avellino környékén, Savignano 's Piedimonte d' Alifében is rendetlenkedések fordultak elő. — Az itteni hadi kikötő egészen üres; egyellen egy gőzös sem maradt itten. A' király személyesen vezérlé tegnap nagy erélyvel de felingerült hangon a' hajóra szállítást 's főtisztikarostul reggeltől napestig foglalkodott a' fegyvertárban.

Palermo város 's egész Szicilia tökéletes lázadásban volt. A' palermoi nép, egy főként kelvén föl, a' külső erősítvényeket megtámadá, honnan álygugolyókat boesátának a' városba. Erős puskatüz ropogott ennek utcáin, vastag füst emelkedett több ponton 's tompa moraj hangzott minden szögleten. Így az utazók, kik jan. 15kén érkeztek gőzösn Palermótól Nápolyba viszsa. A' nép a' városban azonban folyvást erősen tartá magát — mig elvége királyi engedélyek vétének a' lázadásnak végét. 6 kir. rendelet hirdete reformokat Nápolynak és Sziciliának. Névszerint ez utóbbinak helytartójaul a' király testvére gróf Aquila nevezetett, egy külön miniszterséggel. A' helytartóságok jogai mindkét országban nagyobbittának, a' sziciliaiaknak külön igazgatásuk 's törvénykezésük fenntartása biztosítottik, a' hivatalok honfiakkal töltenek be, az ország fő törvényszékéi terjedelméb rendezést nyernek. Közboesánát hirdettetik ki, 's az irodalom és művészet viszonyai könnyítettnek. Legfőbb nyereség mind a' mellett az, hogy a' dolgok egyszer már határozott alakkal bírandnak.

Jan. 21kén reggeli 4 órakor hagyá oda Ferretti bíbornok Róma városát 's Ravennába ment, az ottani tartományi 's városi kormányzás átalvételére, mellyel őt ő szentsége kivételesen fölruházta. A' pápa Bofondi bíbornokot nevezé helyébe statustikárnak.

Nápolyból jan. 15kéről írják: tiz gőzös visz 7 zászló-

16ik szám.

Tölgyfa és kemény-deszka-szállítás.

A' kir. kincstári Ferencz-csatorna szükséggeire következő fanemek kívántának u. m.

A) a' kir. Ferencz-csatorna hosszabbításához.

24/24 hüvelykes tölgyfa	7 db 6 öl 4 láb hoszas.
12 db 3 öl 3 "	"
6 db 1 öl 2 "	"
15/16 hüvelykes tölgyfa	12 db 3 öl 1 láb hoszas.
14/16 "	24 " 5 " 4 " "
14/15 "	12 " 3 " 1 " "
12/15 "	12 " 3 " 1 " "
12/15 "	49 " 3 " 1 " "
12/12 "	(12/14 " 5 " 4 " "
	(" 4 " 0 " "
7/8 "	12 " 4 " 0 " "

B) a' fenálló csatornához.

15/16 hüv. tölgyfa	60 db 4 öltől 4 öl 5 láb hoszas.
14/15 "	180 db 2 öltől 5 lábtól 3 öl "
12/12 "	12 " 6 " 3 " "
	20 " 4 " 0 " "
	16 " 2 " 3 " "
	20 " 4 " 3 " "
5/9 "	3 " 4 " 0 " "
	2 " 3 " 3 " "
7/8 "	200 " 2 " 3 lábtól 3 öl 3 láb h.

Keménydeszkák 2 hüvelykes 4 — 6 hoszsuz legkevesebb 13 szél. 1000 darab

Keménydeszkák 1 1/2 hüvelykes 4 — 6 hoszsuz legkevesebb 13 szél. 500 darab.

Kemény hajó zsindelek 4 láb hoszas. 10000

Prostyák (7 láb hoszasú) 8000 darab.

Dereglye-bókonyok 50 darab a' lábna 1/8 "

vastagsággal 2 — 3 öl hoszasággal, a' szarvánál

5 láb magassággal.

Hajó-bókonyok 100 darab a' lábna 1/10 "

vastagsággal és 2 — 3 öl hoszasággal, szarvánál

Figyelmeztetés a' hazai birkatenyész-

tökhöz

Bizonyos idő óta mind a' pesti mind a' budai fűszerárus boltokban tudatlanságból az urasági birkamajorságok számára porrá tört Gentiana és Calmus-gyökér árultatik, melly szigoru megvizsgálás után cserző anyagot magában foglaló fahéjporral vegyűlt

5 láb magassággal.

A' fanemekenél megkivántatik, hogy előlt fákbul vágva és szárágottak ne legyenek, rothadt ágaktól repedésektől megvetemültsegtől fagyrepedéktől vagy általjában akármimemű hibáktól, mellyek Zsilip-vagy hajó-építésre alkalmatlanná tennék, mentek legyenek.

A' tiszaháti fának elsőbbség fog adatni.

Feltételeztetik: hogy a' szállító tulajdon költségeire és veszélyekre bevégeztessek, úgy azonban, hogy az A) alatt érintett fanemek a' zsilip-építő helyig Batina helységgel általellenben, a' B) alattiak pedig a' Ferencz-csatornába szállítassanak, magában értetvén, hogyha tiszaháti fa-szállítatnék, a' szállító az A) alatti fanemek-től a' csatornán vámentesítve leend.

Az írásbeli ajánlatok bepecsételten ezen fölirattal: „Tölgyfa-szállítási ajánlata N. N. nek a' kir. kincstári Ferencz-csatorna igazgatóság-hoz Zomborban.“ legfőlebb februárius hó 26ig (huszonhatodikáig) benyujtandók. — Azonfölül minden ajánlatban nyilvánosan kitetéssek hogy ez az ajánlközóra nézve azonnal kötelező.

A' vállalkozók, kik vagy az egész mennyiséget, vagy ezen fanemeknek csak egy részét szállítani ohajtanák, tartoznak vagy személyesen, vagy pedig törvényes felhatalmazottak által a' fenemlített napon megjelenni, és az ajánlatok felnyitása e' őtt a' zombori k. kincstári Ferencz-csatornai igazgatóságnál 10% bánatpénzt letenni, vagy pedig a' bánatpénzt a' benyujtandó írásbeli ajánlathoz csatolni. A' jelenlévőkkel azonnal szerződés fog köttetni: mig a' távollevők ezen szállítás eredményéről írásilag tudósítatni fognak. Zomborban, január hó 16án 1848.

1 — 3

Szernek bizonyul. Az illy vegyűlékü por természetesen, ha orvosszerű adatik a' juhoknak, orvoslás helyett inkább halált okoz. Ennélfogva ezen körülményről óvadékos intés végett értesítettnek a' birkatenyésztők azon figyelmeztetés-sel, hogy ezen hamisított vegyűlékü, de orvosszerű gyanánt árulatik szokott port megszemlélhetni a' Jelenkor szerkesztő hivatalában.

1 — 2

É R T E S Í T Ő.

25. Hirdetvény.

A' nagym. m. k. u. kamara részéről közhírré tétetik: hogy folyó 1847. iskolai évre két, ugyanazon kir. kamarai bemutatáshoz tartozó, jelesen egy rendes nyolczvan pengőforintból álló, és egy a' szigeti kamarai alapítványt illető nyolczvanöt váltó forintból álló iskolai ösztöndíjak ürültek meg, mellyek megnyerhetése végett az illető folyamodóknak következő föltételek tüzetnek ki:

1ör ezen ösztöndíjak valóságos m. k. kamarai szolgálóban volt, vagy jelenleg levő sőt harminczad-gazdagsági, bányászati vagy postatisztviselők fia, vagy árvái részükre vannak rendelve.

2ör ezeket csak olly ifjak nyerhetik meg, kik az elemi iskolákból már kiléptek 's a' mult 1847. iskolai évből jó erkölcsi viseletök mellett a' tudományokban jeles előmenetelt tettek, azaz: eminentiát nyertek.

3ör elkerülhetetlenül szükséges, hogy az

esedezők ebbeli folyamodványukat, és pedig az elsőirt, a' nagym. m. k. u. kamara ígató hivatalának, a' szigetiirt pedig a' márnarosi k. kamarai igazgatóságnál legfőlebb f. eszt. böjtmáshava (martius) utolsó napjáig bemutassák 's azokhoz az illető ifjakat érdeklő 1ső és második felévi eredeti iskolai bizonyítványokat csatolják.

4ör továbbá kivántatik: hogy a' könyörgőlevelekben az illető szülék tulajdon szolgálatok idejét és gyermekeik számát hitelesen bebizonyítsák, melly utóbbi hiteles bebizonyítás gyám-atyáktól is a' gondnokságuk alatt levő árvákra nézve szükséges.

5ör magában értetik: hogy ezen ösztöndíjakra, a' nem valóságos kir. kamarai tiszték fia, valamint azok is, kik csak az elemi iskolákba járnak, vagy nem jeles előmenetűek, nemkülömben azok, kiknek esedező-leveleik a' kitűzött határnap elmultával vagy pedig a' kívánt eredeti iskolai bizonyítványok nélkül nyujtatnak be, számot nem tarthatnak.

3 — 3

H i r d e t é s.

101. Az észéki k. s. — és harminczad-kerületi felügyelőség részéről közhírré tétetik: hogy az Eszék és Belye közötti 2395 öl hoszsuz, és 3 2/3 öl széles ut-töltésnek tökéletes elkészítése tekintetéből 507 köböl termésköböl kiállításra, és a' Mohács mellett levő szabari kőbányából a' Dráva partjáig az észéki kamarai vámhid közelébe, saját munkákkal és hajókon leendő átszállítása, — mellynek bére körülbelül 11,800 forintokkal, — továbbá e' termésköböl a' kirakodási parton 1 — 1 1/2 ujnyi kavicscsá törése, és ugyan e' kavicsnak a' nevezett partról az uttöltésnek kijegyzett lerakodási helyeire a' vállalkozónak saját szekerein, saját munkásaival, 's mindennemű eszközeivel leendő szállítása végett, melly mint-egy 2500 pftal fog kikiáltatni, — f. 1848dki febr. 18kán (tizennyolczadikán) az észéki sószállítási és vámfőhivatali irodában a' nm. m. k. udv. ka-

mara helybenhagyásának föntartása mellett árlejtés fog tartatni.

A' vállalkozók, kik e' vállalatnak egyik, vagy másik részét, vagy mind a' két részt együtt az árlejtés alkalmával megnyerni ohajják, 's kik az árlejtési bizottság előtt a' felvállalandó résznek kettős árával fölérő vagyonzbiztosítékot, a' vagy készpénzben, vagy a' szabályszerűleg elfogadható, 's a' pénzpiaczi árkelet szerinti státuszpapírosokban, a' vállalatnak egyszerű értékét az árlejtés alkalmával fölmutatni, 's 5 pctnyi bánatpénzt letenni képesek, a' fenebbi kitett napon reggeli 9 órakor tartandó árlejtésre ezennel meghivatnak.

Az árlejtési és szerződési föltételek a' nm. m. k. udv. kamara kiadó hivatalában, valamint az észéki kerületi felügyelőség, és k. s. hivatali irodában a' szokott hivatali órákban megtekinthetők.

1 — 3

Gabonár váltógarasokban.

	Jan.	28.	Tisztabuza		Közvezetés		Rozs		Arpa		Zab		Kukorica	
			280 — 320	210 — 220	170 — 180	— — 145	— — 90	— — 110						
Pesten.	25.	(pesti m.)	107 — 203	— — —	120 — 147	100 — 112	65 — 71	95 — 104						
Pozsonyban,	21.	(poz. m.)	107 — 203	— — —	120 — 147	100 — 112	65 — 71	95 — 104						
Zágrábban,	21.	"	150 — 165	140 — 150	110 — 125	90 — 98	54 — 58	80 — 88						
Győrétt,	23.	"	155 — 205	140 — 160	100 — 150	85 — 87	55 — 64	92 — 100						
Mosonyban,	27.	"	180 — 185	170 — 175	140 — 150	95 — 100	— — —	35 — 90	— — —					
Miskolczon,	15.	"	150 — 170	— — —	— — —	65 — 68	— — —	50 — 56						
Uj Beese,	11.	"	180 — 190	— — —	132 — 140	94 — 100	62 — 65	— — —						
N-Szombaton,	21.	"	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —						

Dunavizállás: Budán, febr. 5kén 4' 4" 0" az 0 fölött.

† F e l s z ó l í t á s.

Azok, kiknek néla: Pankoffay Józsa György tömegén követelések van, vagy lehet, féleszt. lefolyása alatt követeléseiket bizonyító eredeti irományaikkal jelentsék magokat Pesten I. Kápezy Tamás meghatalmazottnál, vagy Hevesmegyében Igaron t. Okolicsányi Gusztáv főszolgabíronál mint egyik örökösénél. Pest, január 18án 1848.

3 — 3